

inozemstvo takega denarja ne sprejema za jednako veljavnega, kajti papir ni zlato. Sprejema ga le v toliko, v kolikor ima upanje, da se ga bode lahko zopet iznebiti prinakupi blaga v državi, ki je papirna denar izdala. Tako upanje je pa tem večje, čim solidnejše je gospodarstvo države. Mnogo vplivajo tudi politične razmere. Nikdar se ga pa ne sprejema kot enakovrednega, plača se ga po kurzu, ki se vedno spreminja.

Med svetovno vojno je kurz naše krone padal in se dvigal in se spreminjal, kakor je pač bil položaj na bojišču. Julija 1918 je znašalo razmerje s francoskim približno eno tretjino. Silno naglo je pa začel kurz padati, ko se je začela naša fronta krhati. Inozemstvo je uvidelo, da država, ki je izdala papirnati denar, papirja ne bode mogla kriti. Se hujše je bilo po razpadu države, in sedaj se mora plačati za eden frank 20 K in še več, dočim se je pred vojsko plačalo za eden frank 94 vinarjev. Inozemstvo torej plačuje za našo krono 7 vinarjev.

3. Gospodarski kurz krone.

V lastni državi kurz ni jednako padal, krona je obdržala tu svoj gospodarski kurz. Gospodarski kurz naše krone se vidi najbolje tedaj, če primerjamo kupno moč naše krone pri nas s kupno močjo franka na Francoskem. Pri tem vidimo, da stanejo one stvari, ki jih sami pridelujemo, pri nas toliko kron, kakor na Francoskem frankov. Glede teh stvari je torej gospodarski kurz kroge pri nas enak gospodarskem kurzu franka na Francoskem.

Tako je na primer junija meseca 1919 stalo jedro jajce v Parizu 1 frank, pri nas pa 1 krono. Kilo mesa 12 frankov, pri nas 12 kron, pšenica kg pri nas ob času žetve 2 kroni, na Francoskem 1% do 1 1/2 franka. Popolnoma drugače so pa razmere pri stvarih, ki jih mi tukaj ne pridelujemo. 1 meter sukna stane na Francoskem 10 frankov. Ako hočem sukno plačati z našimi kronami, potem moram dati mednarodno vrednost naše krone, ta pa znaša 1 frank = 20 K torej 10 frankov 200 K. Vsled tega moram plačati že na Francoskem 1 meter sukna, katerega bi bil lahko poplačal obilo z 10 kg pšenice, s svoto 200 kron. K tej svoti pridejo še potem stroški prevoza in dobiček trgovca, eventualno tudi colnina, tako, da stane 1 meter sukna, ki bi ga dobil na Francoskem za 10 kilogramov pšenice, pri nas 300 do 400 K. Meso se pri nas plačuje po 8 do 10 kron žive teže pri živini. Ako se mi posreči govedo spraviti na Francosko, dobim tam 8 do 10 frankov za kg, t. j. 160 do 200 kron. Jajce stane pri nas 2 kroni, če se mi posreči spraviti jajce v Ameriko, dobim za jajce 1 dolar, dolar je pa vreden sedaj preko 100 kron.

4. Kmetijski pridelki in mednarodna vrednost.

Iz tega sledi, da kmet dobi za svoje pridelke komaj desetinno mednarodno vrednosti, da pa mora plačati za vse, kar mu doma ne priraste, dvojno mednarodno vrednost. V naši državi prideluje za izvoz edino kmet — in ravno ta najvažnejši stan mora priti na beraško paleto, ako se ne bode poskrbelo, da

dobi tudi kmet za svoje pridelke mednarodno vrednost.

Ta pa je najmanj desetkrat večja kakor je cena, ki jo danes dobiva kmet za svoje pridelke.

Vidi se torej, kako neutemeljena je trditev, da je kmet kriv draginje, vidi se pa tudi, kako slepe so oblasti, ki zaplenjujejo kmetom tlanino, ker je prodajajo 1 kg za 40 kron, ko znaša mednarodna vrednost najmanj 400 kron!

5. Trговец in kmetijski pridelki.

V tej zvezi nam je odgovoriti se na vprašanje: kdo ima korist od teh razmer? Odgovor je lahek: Trговец, ki prodaja naše pridelke v inozemstvo. Tak trговец, navadno združen v raznih bankah, kupuje pri nas naše pridelke v našem denarju po gospodarskem kurzu krone, proda pa te pridelke za tuj denar, ki ima dvajsetkratno višjo mednarodno vrednost. Kakor smo že zgoraj dokazali, ima trговец pri 1 kg žita, ki ga pri nas kupi za 2 kroni, čistega dobička odbivši vse stroške vsaj 10 kron, pri mesu pa celo 160 do 200 kron, pri 1 jajcu do 16 kron itd. Za to pa vidimo, da so banke tekom enega leta zaslužile ogromne svote denarja, tako da bodo postale g omejene gospodarice na denarnem trgu, — seveda v škodo ogromni večini pridelujočih slojev.

Take razmere ne morejo dolgo trajati, ker trpi s tem tudi država. Sprememile se pa bodo le tedaj, se uredi vrednost našega denarja, t. j. če se uredi valuta. O tem pa bomo razpravljali v posebnem članku.

Politični pregled.

Jugoslavija.

Prestolonaslednik Aleksander je podaljšal svoje bivanje na Francoskem za 10 dni.

Med Jugoslavijo in Avstrijo je podpisal naš minister za šume in rude g. Anton Krstan na Dunaju novo trgovsko pogodbo.

Povsej Jugoslaviji se bo otvoril v kratkem poštnohranilnični in čekovni promet. Tozadevni zakon je že izdelan in bo predložen v potrditev.

Med Jugoslavijo in Nemčijo se bo zopet vpostavljal redni trgovski promet in obnovila trgovska pogodba med obema državama.

Čudno je, da zamorejo sploh vladati v Beogradu, ker se mudi na poovanju kar devet naših ministrov.

Po celi Jugoslaviji se bodo vršile občinske volitve koncem januarja 1920.

V Avstrijo, Čehoslovaško in Grčijo izvažajo Jugoslavija žito po tihem. Tudi francoska vlada namerava pri nas kupiti 50.000 ton žita, 100.000 ton koruze in 10.000 ton ovsu. Marca in aprila bi se naj že začelo z odposiljativjo te žitne nabave v Francijo.

Italija.

Italijanska vlada se pogaja z D'Annunzijem, da bi zapustil mirnim potom Reko s svojimi prostovoljci. Tozadevna pogajanja se bližajo v zatrdilih v listih koncu. Vladni zahtevi, da na ostavi D'Annunzio Reko, je pritegnila tudi pretežna večina reškega prebivalstva pri ljudskem glasovanju proti D'Annunziju. Ako bo zapustil D'Annunzio Reko, jo bodo zasedle čete italijanske vlade. V Parizu zahtevajo, da ustavi in prepere Italija na vsak način D'Annunzijevo prodiranje po Dalmaciji. Ker se tega ukaza iz Pariza italijanska vlada dosedaj ni izpolnila, je odložil italijanski ministrski predsednik Nitš svoje potovanje v Pariz.

Italijanska vlada bo predložila zakon, potem katerega ne bo več odločeval o vojski in miru kralj, ampak parlament.

Italijanski socialisti se pogujejo za žensko volilno pravico.

Avstrija.

Na Dunaj dospel ententina komisija, ki bo nadzirovala izvedbo saintgermanske mirovne pogodbe v Avstriji.

V Građu in po nemškem Stajerskem staja jejo novo liberalno ljudsko stranko, ki se bo potegovala za priklopitev Avstrije k Nemčiji.

Francoska.

Listi poročajo, da bo izvoljen predsednikom francoske republike Clemenceau. Ministrski predsednik bi naj postal Millerand, Poincaré, sedanji predsednik, bi pa naj prevzel finančno ministrstvo.

Kakor povsod po Evropi, vlada tudi v Parizu veliko pomanjkanje premoga. Radi pomanjkanja premoga se bo omejila razsvetljava pariškega mesta.

Nemčija.

Razdelitev nemških kolonij. Nemška južozapadna Afrika bi naj pripadala Angliji in tudi otočje Nauru v Tihem Oceanu. Nemški del otočja Samoa se prideli Novi Zelandiji. Nemški del Nove Gvineje in Bismarokov arhipel Avstraliji. Maršalsko, Karolinsko in Mariansko otočje pripade Japonski.

Rusija.

V petrograjski sovjet je bilo izvoljenih 641 poslancev, med temi 532 komunistov.

V ruskem vjetniškem taborišču Saborovsk je izbruhnil upor nemških in avstrijskih vojni vjetnikov.

Med Estonci in rusko boljševiško armado je izbruhnila in se razvila velika bitka. Boljševiška armada je prebila estonsko fronto. Izgube na obeh straneh presega 20.000 mož.

General Denjikin je izgubil poveljništvo nad protiboljševiško armado. Njegovo mesto bo zavzel general Wrangel, ki bi naj započel novo ofenzivo proti boljševikom. Poljaki se bojijo boljševiških vojni sil, katere nameravajo nameriti boljševiki spomladi proti Poljski.

Kmetska Zveza.

Shodi Kmečke Zveze se vršijo v nedeljo dne 4. januarja po rani sv. maši v St. Jurju ob juž. žel. v Katoliškem domu, v Negovi in v Smartinu na Poberju.

Izobraževalni tečaj priredi Kmečka Zveza dne 7. januarja v Starem trgu in stari šoli za slovenjgraški okraj. Vsaka župnija naj pošlje na tečaj kolikor mogoče veliko število mož in mladeničev. Začetek tečaja ob 9. uri. Predavajo govorniki iz Maribora.

Krajevni odbori Kmečke Zveze so se ustanovili zadnji čas za te-le župnije: Sv. Barbara v Slov. gor., Sv. Arjeta ob Pesnici, Selnica, Cirkovec, S. Janž na Dravskem polju, Slivnica pri Fram, Cadram, Loče, Zreče, Ziče, Sv. Bollenk na Kogu, Sv. Jakob v Slov. gor., Svečina, Sv. Jurij ob Pesnici, Sp. Sv. Kuugota, Sv. Rupert v Slov. gor., Sv. Trojica, Sv. Benedikt, Sv. Ana v Slov. gor., Sv. Bollenk v Slov. gor., M. Sežna, Sv. Anton v Slov. gor., Sv. Jurij ob Se., Kapela, Brezno, Remšnik, Limbuš, Tezno, Ruše, Radvanje, Pobrežje, Sv. Lovrenc na Pohorju, Smarje, Ponikva, Hajdin, Sv. Urban, Vurberg, Sv. Andraž v Slov. gor., Sv. Lovrenc v Slov. gor., Sv. Marko, Sv. Marjeta niže Ptuj, Rogatec, Sv. Križ pri Sl., Zetale, Stoperce, Ribnica, Sv. Anton na Pohorju, Zavrč, Leskovec, Sv. Trojica v Halozah, Sv. Vid pri Ptuj, Videm, Brežice, Rajhenburg, Sevnica, Pišce, Bizeljsko, Dobava, Sromlje, Kapela, Arčice, Koprivnica, Zdsle, Slov. Bistrica, Gornja Poljskava, Spodnja Poljskava, Crešnjevec, Majšperg, Poljčane, Tinje.

Krajevni odbori Kmečke Zveze — resno na dele! Skoro v vsaki župniji že imamo krajevni odbor Kmečke Zveze. A od nekaterih teh odborov ne dobimo nobenega nlasu. Pozivamo vse odbore, naj takoj za prvo nedeljo skličejo odbore seje in naj napravijo načrt za delo v novem letu. — Tajništvo Kmečke Zveze v Mariboru.

Razdelite si delo! Pri sejah krajevnih odborov Kmečkih Zvez si razdelite odborniki in zapniki med seboj delo. 1. Vsak odbornik, oziroma zapnik naj dobi dodeljen svoj delokrog, kjer bo zbiral ude in prispevke; 2. odborniki si naj med seboj pomenijo, kateri bo vsako nedeljo in praznik pri cerkvi (v Citalnici ali kake drugi hiši) zbiral pritožbe naših somišljenikov proti nepravilno predpisanim davkom; 3. pomenite se glede shodov v posameznih vaseh in občinah.

Vzganjajte si doma govornike! V sejah krajevnih odborov Kmečkih Zvez si določite in izberite domače govornike. Bolj izobraženi odborniki naj dajo domačinom govornikom navodila za govore.

Stetite naših pristalcev. Nujno pozivamo voditelje krajevnih organizacij Kmečke Zveze, naj do 20. januarja 1920 seštejejo in popišejo po vseh župnijah oziroma občinah vse ude Kmečke Zveze. Ob tej priliki poberite udmino za Kmečko Zvezo za leto 1920. Prepis seznama tega štetja pošljite sigurno do 20. januarja tajništvu Kmečke Zveze v Mariboru. Kot ude Kmečke Zveze se šteje vsak možki in ženski državljan, ki je dopolnil 21. leto. Na delo!

Koledar Kmečke Zveze se uaroča v Cirilovi tiskarni v Mariboru. Stane 4 K 30 vin. s poštnino vred. Denar se naj pošlje najprej po pošti nakaznici.

Slovenoi, širite naše liste!

Gospodarske novice.

O konje in živinoreji.

Gliste pri konjih.

Včasih se zaredi v konju velika množina glist. Našeli so jih v enem konju do 1000 pritepenk. Konjske gliste so belorumenkaste, okrogle in na koncih nekoliko ožje. Zležajo se iz jajčec, ki pridejo z blatom iz glistavega konja. Ta jajčeca in njihove zarodke požro konji s krmo in vodo, iz teh se porodijo v konjskih črevah zopet gliste. Posamezne gliste konju ne škodujejo, a množina je vsekakor nevarna zdravju in življenju. Gliste, oziroma njihovi iztrebki jemljejo tak, motijo prebavljanje, povzročajo koliko, vnetje črev, drisko, zaprtje, neprebavnost in hiranje. Da je konj glistav, o tem se lahko prepričamo šele tedaj, ako se gliste pomešane s konjskim odpadkom. Domača zdravila proti glistam so: voda ali mleko, v katerem se je kuhala česen, bučno seme, divji kostanj, pelinov čaj, voznik in korenje. Gliste se odpravljajo tudi tako: 15—20 gramov bljuvne soli raztopi dodobra v 1/2 litra vode in to raztopino vlij v 1/2 skafa pitne vode. Za žrebeta je dosti 4—8 gramov bljuvne soli. To pijačo ponudi žejnemu konju. Ko je to popil, mu ne daj pol dneva nič jesti. Potem napravi iz 30—40 gramov lopatike (aloje), malo moke in koščeka mila, kakor orbi vlikega, in vode testo. Ta svitek daj konju, da ga poje. Bljuvna sol pomori gliste, a lopatika jih požene iz črev. V debelem konjskem črevu živi še neka druga, približno 2% cm dolga glistica, ki pa ne napravi drugačih nepravil, kakor srbečico jabolka (konec črevesa), vsled česar se konj na tem mestu in na repu večkrat drgne. To glistico preženemo tako, kakor veliko, a vrhu tega še izbrizgavamo čreva s česnovno vodo.

Zakaj postane govedo vampasto?

Ko se začne pokladati kravam trava, seno v kratkem poide, seči je treba včasih po starem senu, da se ga pomeša med travo. Tudi še neodstavljena teleta se na mleku prikrajša in se jim potem poklada trava. Vsak živinorejec skuša dobiti po leti od krav kolikor mogoče veliko mleka; zato ga utrga teletom, če je le mogoče. Da bi teleta vsled tega pretež ne shušala, jim poklada mnogo trave. Ugaja mu, ko vidi, kako hlastno požira tele travo, toda ne spomni se, da bi dal teletom vsaj nekaj oblobe, napravljene iz ovsene ali pa iz lanene moke ali kake druge bolj tečne klaje. Vampasta postanejo taka teleta, ki pridejo na svet po novem letu in ki jih držimo pozneje v hlevu, vampasto pa ge postane tele, ako je potem, ko ga smo odstavili, že precej časa žrlo seno in hodilo po tem na pašo, posebno pa ob koncu zime. Ako se prvim odtrga mnogo mleka in se poklada potem izključno le trava, posebno pa še trda in morda celo mokra trava, pa nič tečne klaje, in se jih drži le v hlevu, postanejo na vsak način trebušnata. Takim teletom, če se žro iz visokih jasli, se hrbtnica navadno zlekne in rebra mu upadejo, kajti ogromna množina neprebavljene in težke klaje vleče hrbtnico k tlom. Takemu teletu stoji dlaka pokonci ali se ježi, život se pretegne, žival je mršava. Čeprav se poklada teletu trava v obilici, vendar taka krma ne zaleže, ker ni dovolj tečna. Žival le živetari in iz takega teleta ne postane nikdar lepa živina. Teleta, ki so na paši, žro sicer tudi le travo, a bila so pravilno odstavljena, preden so šla na pašo. Teleta, ki so na paši, žro le kratko, lahko prebavljivo travo in še to polagoma, in v mali množini. Kdor ne more spuščati poleti telet na pašo, naj jih dobro napaja z mlekom in ko jih hoče odstaviti, naj napravi oplodo iz ovsene ali pa lanene moke in naj ji prilije mleka. Priuči naj teleta polagoma tudi na zdrobljen, suh oves. Sena daj jim (drugače) mnogo, kajti ni se ti treba bati, da bi se tele preobjedlo. Seno bodi dobro in tečno, a poklada naj se v malih množinah, a večkrat. Vsak posestnik naj poskrbi že med letom, da bo imel v shrambi dovolj starega sena, da ga bo imel za celo poletje. Če je zunaj toplo in če preveč ne dežuje, biser niso muhe